

KAJIAN ETNOBOTANI DAN VARIASI TUMBUHAN UBATAN
TRADISIONAL BAGI RAWATAN WANITA BERSALIN DI MALAYSIA

FAZUANA ABDULLAH

JABATAN SAINS BIOLOGI
FAKULTI SAINS DAN TEKNOLOGI
UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA TERENGGANU
TERENGGANU
1999/2000

cln: 792

1100024414

LP 5 FST 1 2000

1100024414

Kajian Etnobotani dan Variasi tumbuhan ubatan tradisional bagi rawatan wanita bersalin di Malaysia / Fazuana Abdullah.

1100024414

PERPUSTAKAAN KOLEJ UNIVERSITI SAINS & TEKNOLOGI MALAYSIA (KUSTEM)			
Pengarang Fazuana Abdullah		No. Panggilan LP 5 FST	
Judul			
Tarikh	Waktu Pemulangan	Nombor Ahi	Tanda Tangan
02/9/06		U69772	~

cln 792

2000

LP
5
FST
1
2000

**KAJIAN ETNOBOTANI DAN VARIASI
TUMBUHAN UBATAN TRADISIONAL BAGI
RAWATAN WANITA BERSALIN DI MALAYSIA**

FAZUANA ABDULLAH

**JABATAN SAINS BIOLOGI
FAKULTI SAINS DAN TEKNOLOGI
KOLEJ UNIVERSITI TERENGGANU
UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA**

1999/2000

1100024414

**KAJIAN ETNOBOTANI DAN VARIASI
TUMBUHAN UBATAN TRADISIONAL BAGI
RAWATAN WANITA BERSALIN DI MALAYSIA**

OLEH

FAZUANA ABDULLAH

FAZUANA ABDULLAH

Laporan projek yang diserahkan kepada Pejabat Pelembagaan Sains dan
Teknologi, Kolej Universiti Terengganu, Universiti Putra
Malaysia, adalah sebagai memenuhi syarat keperluan kursus
BIO 2599 (Projek) untuk pengisian syarat ijazah Bachelor Sains

JABATAN SAINS BIOLOGI

FAKULTI SAINS DAN TEKNOLOGI

KOLEJ UNIVERSITI TERENGGANU

UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA

1999/2000

**KAJIAN ETNOBOTANI DAN VARIASI
TUMBUHAN UBATAN TRADISIONAL BAGI
RAWATAN WANITA BERSALIN DI MALAYSIA**

OLEH

FAZUANA ABDULLAH

UK1041

Laporan projek yang diserahkan kepada Fakulti Sains dan Teknologi, Kolej Universiti Terengganu, Universiti Putra Malaysia, adalah sebagai memenuhi syarat keperluan kursus BIO 4999 (Projek) untuk penganugerahan Ijazah Bacelor Sains (Kepujian)-Biologi.

JABATAN SAINS BIOLOGI

FAKULTI SAINS DAN TEKNOLOGI

KOLEJ UNIVERSITI TERENGGANU

UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA

1999/2000

Jabatan Sains Biologi

Fakulti Sains dan Teknologi

Kolej Universiti Terengganu

Universiti Putra Malaysia

BORANG PENGESAHAN DAN KELULUSAN LAPORAN AKHIR PROJEK

Nama Pelajar : Fazuana Bt Abdullah

No. Matrik : UK 1041

Nama Penyelia : Prof. Madya Dr. Sayed Mohd Zain Bin Sayed Hasan

Tajuk Projek : Kajian Etnobotani dan Variasi Tumbuhan Ubatan Tradisional Bagi
Rawatan Wanita Bersalin di Malaysia.

Dengan ini disahkan saya telah menyemak laporan projek ini dan

- i. semua pembetulan yang disarankan oleh pemeriksa telah dibuat
- ii. laporan ini telah mengikut format yang diberikan dalam Panduan BIO 4999 (Projek), Fakulti Sains dan Teknologi, 2000.

(Tandatangan Penyelia Projek)

Tarikh: 16 APR 2000

PENGHARGAAN

Di sini saya ingin mengucapkan jutaan terima kasih khas buat Prof. Madya Dr. Sayed Mohd Zain Bin Sayed Hasan selaku penyelia projek BIO 4999 di atas segala panduan dan tunjuk ajar selama ini terutama sekali sepanjang tempoh projek ini dijalankan.

Terima kasih yang tak terhingga juga kepada semua pensyarah yang telah banyak memberi tunjuk ajar iaitu Prof. Madya Dr. Awang Soh, Dr. Nakisah, Dr. Effendi dan Cik Jamilah. Begitu juga kepada pembantu makmal, Encik Mazrul Aswady dan Encik Syed Ahmad Rizal yang banyak membantu sewaktu proses pengawetan spesimen dijalankan di makmal. Tidak dilupakan juga kepada penduduk Kampung Mulong, Kota Bharu, Kelantan iaitu Puan Fatimah Yahya dan Puan Khadijah Mamat yang banyak memberi maklumat berguna kepada saya sepanjang kajian dijalankan di kampung berkenaan.

Teritima buat keluarga tersayang terutama sekali ayahanda dan bonda tercinta yang telah banyak berkorban dan memberi semangat kepada saya selama ini. Selain itu, terima kasih juga kepada kawan-kawan seperjuangan yang banyak memberi bantuan dan kata-kata semangat sepanjang tempoh pengajian ini.

Akhir sekali, saya sekali lagi ingin mengucapkan jutaan terima kasih kepada semua yang terlibat dalam menyiapkan projek ini samaada secara langsung atau tidak langsung.

DAFTAR ISI	i
BORANG PENGESAHAN	iii
PENGESAHAN	iv
SENARAI ISI KANDUNGAN	vi
SENARAI GAMBARAJAH	viii
SENARAI RAY	ix
SENARAI JADUAL	x
SENARAI LAMPIRAN	xi
ABSTRAK	xii
ABSTRACT	xiii
1.0 PENGENALAN	1
2.0 ULASAN BAHAN BUKUJAN	4
2.1 Pendahuluan	4
2.2 Sejarah Penggunaan Tumbuhan Obatam Tradisional	5
2.3 Jambuan Obatam Tradisional	3
2.4 Konservasi Alam Semulajadi	5
2.5 Kebutuhan Kajian Segera	7
2.6 Kepentingan Tumbuhan Terhadap Wanita Bersalin	8
2.7 Variasi Tumbuhan	9
3.0 KAJIAN KAJIAN	11
3.1 Pemilihan Lokasi Kajian	11

SENARAI ISI KANDUNGAN

Isi kandungan	Muka surat
TAJUK KAJIAN	I
BORANG PENGESAHAN	III
PENGHARGAAN	IV
SENARAI ISI KANDUNGAN	VI
SENARAI GAMBARAJAH	VIII
SENARAI PLAT	IX
SENARAI JADUAL	X
SENARAI LAMPIRAN	XI
ABSTRAK	XII
ABSTRACT	XIII
1.0 PENGENALAN.....	1
2.0 ULASAN BAHAN RUJUKAN.....	4
2.1 Pendahuluan	4
2.2 Sejarah Penggunaan Tumbuhan Ubatan Tradisional.....	5
2.3 Tumbuhan Ubatan Tradisional.....	5
2.4 Konservasi Alam Sekitar.....	6
2.5 Keperluan Kajian Segera.....	7
2.6 Kepentingan Tumbuhan Terhadap Wanita Bersalin.....	8
2.7 Variasi Tumbuhan.....	9
3.0 KAEDAH KAJIAN.....	11
3.1 Pemilihan Lokasi Kajian.....	11

3.2	Habitat Kajian.....	13
3.3	Spesis Kajian.....	19
3.4	Pengambilan Spesimen dan Pengawetan Spesimen.....	20
3.5	Pencaman dan Huraian Morfologi.....	21
3.6	Kajian Variasi.....	21
3.6.1	Analisis Statistik.....	21
4.0	KEPUTUSAN.....	24
4.1	Huraian Botani.....	24
4.1.1	Keladi kemoye (<i>Homalomena propinqua</i>).....	24
4.1.2	Larak Nibong (<i>Cyathocalyx spp</i>).....	25
4.1.3	Pecah Periok (<i>Ixora javanica</i>).....	26
4.1.4	Serengan (<i>Flemingia macrophylla</i>).....	27
4.1.5	Tapo Besi (<i>Callicarpa albida</i>).....	28
4.2	Kegunaan Perubatan Tradisional.....	34
4.2.1	Keladi Kemoye (<i>Homalomena propinqua</i>).....	34
4.2.2	Larak Nibong (<i>Cyathocalyx spp</i>).....	34
4.2.3	Pecah periok (<i>Ixora javanica</i>).....	35
4.2.4	Serengan (<i>Flemingia macrophylla</i>).....	35
4.2.5	Tapo Besi (<i>Callicarpa albida</i>).....	36
4.3	Analisis Variasi Morfologi.....	37
5.0	PERBINCANGAN.....	40
6.0	KESIMPULAN.....	43
7.0	SENARAI RUJUKAN.....	45

SENARAI GAMBARAJAH

GAMBARAJAH	TAJUK	MUKA SURAT
1	: Peta Lokasi Kajian (Kampung Mulong).....	12
2	: Lakaran Habitat Kawasan Semak (Kawasan Terbiar)..	15
3	: Lakaran Habitat Kawasan Tepi Sungai.....	16
4	: Lakaran Kawasan Dusun Buah-buahan.....	17
5	: Lakaran Kawasan Perumahan.....	18
6	: Pengukuran Parameter Ciri-ciri Bagi Tumbuh-tumbuhan Dikotiledon.....	23
7	: Pengukuran Parameter Ciri-ciri Bagi Tumbuh-tumbuhan Monokotiledon.....	23
8	: Lukisan tangan Keladi Kemoye.....	29
9	: Lukisan tangan Larak Nibong.....	30
10	: Lukisan tangan Pecah Periok.....	31
11	: Lukisan tangan Serengan.....	32
12	: Lukisan tangan Tapo Besi.....	33

SENARAI PLAT

Plat	Tajuk	Muka surat
1	: Gambar foto habitat liar.....	15
2	: Gambar foto habitat tepi sungai.....	16
3	: Gambar foto habitat dusun buah-buahan.....	17
4	: Gambar foto habitat kawasan perumahan.....	18
5	: Gambar Keladi Kemoye (<i>Homalomena propinqua</i>).....	29
6	: Gambar Larak Nibong (<i>Cyathocalix spp</i>).....	30
7	: Gambar Pecah Periok (<i>Ixora javanica</i>).....	31
8	: Gambar Serengan (<i>Flemingia macrophylla</i>).....	32
9	: Gambar Tapo Besi (<i>Callicarpa albida</i>).....	33

SENARAI JADUAL

Jadual	Tajuk	Muka surat
1	Min ciri-ciri bagi spesis kajian.....	38
2	Nilai cv bagi spesis-spesis kajian.....	39
3	Kepantasan Ujian Anova bagi Perak Perak.....	40
4	Kepantasan Ujian Anova bagi Serangan.....	51
5	Kepantasan Ujian Anova bagi Tapa Bera.....	52
6	Kepantasan Ujian NDMR bagi Keladi Kemaya.....	52
7	Kepantasan Ujian NDMR bagi Larak Nibong.....	53
8	Kepantasan Ujian NDMR bagi Perak perak.....	52
9	Kepantasan Ujian NDMR bagi Serangan.....	59
10	Kepantasan Ujian NDMR bagi Tapa Bera.....	61
11	Selisan haba tanah Keladi Kemaya.....	63
12	Selisan haba tanah Larak Nibong.....	64
13	Selisan haba tanah Perak Perak.....	63
14	Selisan haba tanah Serangan.....	65
15	Selisan haba tanah Tapa Bera.....	67
16	Nilai cv habitat Larak Nibong.....	68
17	Kepantasan Ujian Anova bagi spesis.....	69

SENARAI LAMPIRAN

Lampiran	Tajuk	Muka surat
1	: Keputusan Ujian Anova bagi Keladi Kemoye.....	48
2	: Keputusan Ujian Anova bagi Larak Nibong.....	49
3	: Keputusan Ujian Anova bagi Pecah Periok.....	50
4	: Keputusan Ujian Anova bagi Serengan.....	51
5	: Keputusan Ujian Anova bagi Tapo Besi.....	52
6	: Keputusan Ujian NDMR bagi Keladi Kemoye.....	53
7	: Keputusan Ujian NDMR bagi Larak Nibong.....	55
8	: Keputusan Ujian NDMR bagi Pecah periok.....	57
9	: Keputusan Ujian NDMR bagi Serengan.....	59
10	: Keputusan Ujian NDMR bagi Tapo Besi.....	61
11	: Salinan herbarium Keladi Kemoye.....	63
12	: Salinan herbarium Larak Nibong.....	64
13	: Salinan herbarium Pecah Periok.....	65
14	: Salinan herbarium Serengan.....	66
15	: Salinan herbarium Tapo Besi.....	67
16	: Jaduai Tumbuhan Ubatan Wanita Bersalin.....	68
17	: Keputusan Ujian Anova bagi spesis-spesis Rajian.....	69

ABSTRAK

Satu kajian telah dilakukan untuk menentukan darjah variasi ke atas lima spesis tumbuhan ubatan tradisional yang digunakan bagi rawatan wanita bersalin. Lima spesis tersebut adalah Keladi Kemoye (*Homalomena propinqua*), Larak Nibong (*Cyathocalyx spp*), Pecah Periok (*Ixora javanica*), Serengan (*Flemingia macrophylla*) dan Tapo Besi (*Callicarpa albida*). Populasi spesis daripada tiga hingga empat habitat telah dipilih iaitu kawasan terbiar, tepi sungai, dusun buah-buahan dan perumahan di Kampung Mulong, Kota Bharu, Kelantan sebagai lokasi kajian. Berdasarkan keputusan Ujian Anova dan NDMR (Ujian Baru Julat Berlapis Duncan), didapati beberapa ciri yang terdapat pada sesetengah spesis tumbuhan-tumbuhan tersebut adalah bervariasi dan ini mungkin dipengaruhi oleh persekitaran hidupnya. Namun terdapat juga daripada spesis-spesis tersebut yang tidak dipengaruhi oleh faktor-faktor persekitaran. Ini mungkin disebabkan oleh perbezaan pengekspresan gen atau keelastikan fenotip yang mana berbeza-beza di antara spesis-spesis dan ciri-ciri atau organ yang berlainan.

ABSTRACT

A study was conducted to determine the degree of variation of five traditional medicinal plant species used for treatment of mother after childbirth. Those five species included Keladi Kemoye (*Homalomena propinqua*), Larak Nibong (*Cyathocalyx spp*), Pecah Periok (*Ixora javanica*), Serengan (*Flemingia macrophylla*) dan Tapo Besi (*Callicarpa albida*). Species population from three to four habitats were selected i.e wild vegetation, orchard, residential and river bank areas at Kampung Mulong, Kota Bharu, Kelantan as the study location. Base on the results of Anova and NDMR (New Duncan Multiple Range) test, shown that some characteristics of the plants were influenced by its surrounding environmental factors. However, some of this characteristics are not influenced by the environmental factors. This may be due to the different level of genetics or phenotypic plasticity of the plants which are different from one species to another species and between organs or features.